

DOI: 10.19195/1733-5779.23.2

System gwarantowania depozytów w Polsce — Bankowy Fundusz Gwarancyjny

JEL Classification: K23, G21

Słowa kluczowe: fundusz, depozyt, system bankowy

Keywords: Fund, deposit, banking system

Abstrakt: Autor omawia system gwarantowania depozytów na podstawie nowej ustawy z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji. Skupia się na przedstawieniu kształtowania się tego systemu od lat 90. XX wieku. Następnie opisuje i omawia podstawy regulacji, status, cele, zadania i organy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Następnie przechodzi do omawiania samego systemu gwarantowania depozytów, środków, podmiotów i zasad rządzących wypłatami.

W kolejnej części zostaje poruszona problematyka kwot gwarancji i terminu ich wypłat. Zostaje także zwrócona uwaga na gospodarkę finansową Funduszu oraz funkcję pomocową w stosunku do banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Na końcu autor porusza kwestię praktyczną, jaką jest udzielona dotychczas pomoc, oraz wystosowuje wskazówkę *de lege ferenda*.

The deposit guarantee system in Poland — Bank Guarantee Fund

Abstract: The author discusses the deposit guarantee system based on the new act from 10 June 2016 on the Bank Guarantee Fund, the deposit guarantee system and forced restructuring.

It focuses on presenting the formation of this system since the nineties of the twentieth century. Next, he describes and discusses the basics of regulation, the status, goals, tasks and authorities of the Bank Guarantee Fund. Then he goes on to discuss the deposit guarantee system, funds and entities and the rules governing payouts.

The next part deals with the issue of guarantee amounts and the date of their payment. Attention is also paid to the financial management of the Fund and the assistance function in relation to banks and cooperative savings and credit unions. At the end, the author discusses the practical issues of the aid granted so far and sends a hint *de lege ferenda*.

Zagadnienia wstępne

Deponowanie środków na rachunkach bankowych opiera się w dużej mierze na zaufaniu klientów banków. Upadłość banku lub masowe wycofywanie środków z kont przez jego klientów ze względu na słabą kondycję banku może wywołać destabilizację na rynku finansowym. Systemy gwarantowania depozytów powstały w poszczególnych państwach na świecie w odpowiedzi na kryzysy finansowe¹. W Europie najwcześniej utworzono te systemy w bankach w Norwegii, w Republice Federalnej Niemiec i Finlandii. Powszechne wprowadzenie systemów gwarantowania depozytów pieniężnych gromadzonych w bankach to efekt prac dostosowawczych do postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 94/19/WE z dnia 30 maja 1994 roku w sprawie systemów gwarantowania depozytów, tzw. DGS². W wyniku tej dyrektywy każde państwo członkowskie UE zobowiązane jest do utworzenia przynajmniej jednego systemu gwarantowania depozytów³.

Pierwszym aktem prawnym na gruncie prawa polskiego, który w sposób możliwie kompleksowy uregulował powszechny system obowiązkowego gwarantowania środków pieniężnych powierzonych bankom⁴, była ustawa z 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym⁵. Wprowadziła ona do polskiego porządku prawnego nową instytucję, wspierającą nadzór bankowy. Jej podstawowym celem jest ochrona wiarygodności deponentów z tytułu środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych podmiotów objętych ustawowym systemem gwarantowania. Cel ten realizowany jest przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny bezpośrednio na podstawie unormowań dotyczących systemu gwarantowania środków pieniężnych deponentów oraz pośrednio poprzez działania pomocowe stabilizujące system bankowy⁶. Jest to tzw. model szeroki — *risk minimizer* — polegający na prowadzeniu równoległe działalności gwarancyjnej w przypadku upadłości banku oraz działalności pomocowej skierowanej do banków znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej⁷. W ramach każdego sektora rynku finansowego można wyodrębnić właściwy mu system gwarancyjny. W Polsce w sektorze bankowym jest on koordynowany przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, w sektorze ubezpieczeń — przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwa-

¹ P. Zawadzka, [w:] *Prawo finansowe*, red. R. Mastalski, E. Fojeik-Mastalska, Warszawa 2013, s. 635.

² Dz.Urz. WE L 135 z 31 maja 1994 r.

³ Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Warszawa 2008, s. 319.

⁴ P. Zawadzka, *Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 9.

⁵ Dz.U. z 1994 r. Nr 4, poz. 8 z późn. zm.

⁶ L. Góral, [w:] *Polskie Prawo Bankowe*, red. A. Sobkow-Haber, Warszawa 2000, s. 207.

⁷ Z. Ofiarski, *op. cit.*, s. 320.

rancyjny, a w ramach sektora inwestycyjnego — przez system rekompensat przy Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych S.A.⁸

Obecnie obowiązuje ustawa z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (dalej: ustawa o BFG)⁹. Celem niniejszego opracowania będzie omówienie struktury wewnętrznej i działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przez przeanalizowanie statusu, celów, zadań, organów, systemu i wypłaty środków, a przez to udowodnienie, że instytucja ta jest konieczna do zachowania stabilności na rynku finansowym.

Podstawy regulacji

Należy wspomnieć, że ustawa o BFG wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 roku ustanawiającą ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych¹⁰ oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/49/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie systemów gwarancji depozytów¹¹. Ustawa ta reguluje m.in. cel działalności, zadania oraz organizację Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz zasady funkcjonowania obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów.

Status, cele, zadania i organy

Warto omówić status, cele, zadania oraz organy funduszu. Bankowy Fundusz Gwarancyjny, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o BFG, jest osobą prawną. Nie jest jednak państwową osobą prawną i nie jest jednostką sektora finansów publicznych, co zostało unormowane w art. 3 ust. 3 ustawy o BFG. Oznacza to, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny nie jest funduszem celowym w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, mimo widocznej zbieżności nazw.

W poprzednim stanie prawnym celem Funduszu było realizowanie funkcji gwarancyjnej, pomocowej, informacyjno-kontrolnej i stabilizacyjnej¹². Obecnie nadrzędne zadania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są krótko wymienione w art. 4 omawianej ustawy. Celem działalności Funduszu jest podejmowanie działań na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego, w szczególności przez zapewnienie funkcjonowania obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów oraz prowadzenie przymusowej restrukturyzacji, która jednak jest nieistotna z punktu widzenia niniejszych rozważań.

⁸ P. Zawadzka, *op. cit.*, s. 635.

⁹ Dz.U. z 2017 r. poz. 1937 z późn. zm.

¹⁰ Dz.Urz. UE L 173 z 12 czerwca 2014 r., s. 190.

¹¹ *Ibidem*, s. 149.

¹² P. Zawadzka, *op. cit.*, s. 34 n.

Realizacja celów zagwarantowana jest przez wyznaczenie zadań, które zostały wymienione w art. 5 ustawy o BFG. Do zadań Funduszu należy zaliczyć wykonywanie obowiązków wynikających z gwarantowania depozytów, tzw. funkcja gwarancyjna — *pay box*¹³, w szczególności dokonywanie wypłaty środków gwarantowanych deponentom, dodatkowo kontrola danych zawartych w systemie wyliczania podmiotów objętych systemem gwarantowania, restrukturyzacja podmiotów określonych w ustawie, ponadto prowadzenie przymusowej restrukturyzacji, przygotowywanie, aktualizacja, ocena wykonalności planów przymusowej restrukturyzacji, co jest zadaniem subsydiarnym w stosunku do przeprowadzania restrukturyzacji, oraz gromadzenie i analizowanie informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania, w szczególności w celu opracowywania analiz i prognoz dotyczących sektora bankowego i sektora kas oraz poszczególnych banków i kas.

Ustawodawca, zamieszczając w art. 5 ust. 1 pkt 7 ustawy o BFG przepis umożliwiający Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu prowadzenie innych działań na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego, spowodował, że katalog zadań tego podmiotu jest otwarty, co umożliwia bardziej elastyczne działanie w celu osiągnięcia celów, do jakich został powołany.

Prawodawca ponadto wymienia odrębne działania w zakresie restrukturyzacji kas, jednak tylko tych, w których istnieje niebezpieczeństwo niewypłacalności. Z art. 5 ust. 2 ustawy o BFG można dowiedzieć się, że jednym z zadań jest udzielanie zwrotnej pomocy finansowej, także nabywanie wierzytelności kas, co może bezpośrednio przyczynić się do przywrócenia stabilności finansowej kasie, której grozi niebezpieczeństwo niewypłacalności, w nie mniejszym stopniu niż celowe udzielenie zwrotnej pomocy finansowej. Innym zadaniem jest udzielanie wsparcia podmiotom przejmującym kasy, przejmującym prawa majątkowe, wybrane zobowiązania lub nabywcom przedsiębiorstwa kasy w likwidacji, jego zorganizowanej części lub wybranych praw majątkowych, które łącznie można nazwać funkcją pomocową.

Warto podkreślić, że są to bardzo istotne zadania, gdyż między rokiem 2014 a 2016 Bankowy Fundusz Gwarancyjny był obowiązany wypłacić około 5,2 miliardów złotych¹⁴ deponentom upadłych spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Gdyby kasy były wcześniej restrukturyzowane, nie doszłoby do tak wysokich wypłat.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizuje zadania poprzez swoje organy — Radę Funduszu oraz Zarząd Funduszu. Rada Funduszu składa się z sześciu

¹³ *Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Komentarz*, red. P. Zawadzka, P. Zimmerman, R. Sura, Warszawa 2017, Legalis, komentarz do art. 5.

¹⁴ <http://www.polskieradio.pl/42/276/Artykul/1581071,52-mld-zl-wyp-lat-z-Bankowego-Funduszu-Gwarancyjnego-Wiekszosc-na-SKOKi> (dostęp: 5.03.2018).

członków, których kadencja, jako całości, trwa trzy lata, a którymi są trzej przedstawiciele ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, dwaj przedstawiciele Narodowego Banku Polskiego oraz jeden przedstawiciel Komisji Nadzoru Finansowego. Jest to istotna zmiana w porównaniu do składu ustalonego w czasie obowiązywania poprzedniej ustawy.

Novum stanowi ograniczenie liczby członków z ośmiu do sześciu oraz wykluczenie z tego grona przedstawiciela Związku Banków Polskich. Nastąpiło to na mocy poprawki przyjętej przez Senat, która była uzasadniana argumentem, że istotna zmiana roli Funduszu jako organu kontrolującego rynek finansowy wymaga, aby w jego skład wchodził jedynie przedstawiciele instytucji publicznych¹⁵.

Rada Funduszu, w drodze uchwały, wykonuje swoje zadania, do których należą m.in. wykonywanie nadzoru nad działalnością Zarządu, uchwalanie planu działalności i planu finansowego Funduszu, a także zatwierdzanie, przyjmowanie, akceptacja i podejmowanie działań na wniosek Zarządu. W skład Zarządu Funduszu natomiast wchodzi od trzech do pięciu członków powoływanych i odwoływanych przez Radę Funduszu, których kadencja trwa trzy lata.

Zarząd kieruje działalnością Funduszu i reprezentuje go na zewnątrz, wykonuje zadania, do których należy opracowywanie projektów planu działalności i planu finansowego Funduszu, gospodarowanie środkami, a także składanie wniosków i sprawozdań do Rady Funduszu. Wydaje również decyzje w formie uchwały w sprawach, które można nazwać administracyjnymi. Warto też zaznaczyć, że na podstawie art. 14 ustawy o BFG nadzór nad działalnością Funduszu sprawuje minister właściwy do spraw instytucji finansowych na podstawie kryterium legalności i zgodności ze statutem.

System gwarantowania depozytów

Kolejnym aspektem jest sam system gwarantowania depozytów, a w pierwszej kolejności środków, które mu podlegają. Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy o BFG możemy wnioskować o środkach objętych ochroną gwarancyjną w przypadku banków lub oddziału banku zagranicznego. Są to środki pieniężne zgromadzone przez deponenta na rachunkach bankowych, w przypadku których deponent jest stroną umowy, dodatkowo inne należności deponenta wynikające z czynności bankowych, a także należności deponenta wynikające z bankowych papierów wartościowych.

Natomiast w sytuacji spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej objętej obowiązkowym systemem gwarantowania depozytów środkami objętymi ochroną są środki pieniężne zgromadzone w kasie przez deponenta na rachunkach, w przypadku których deponent jest stroną umowy rachunku, dodatkowo inne

¹⁵ <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/arttykul/ustawa-o-bankowym-funduszu-gwarancyjnym,136,0,2115720.html> (dostęp: 5.03.2018).

należności deponenta wynikające z prowadzenia przez kasę rachunków deponenta, a także należności deponenta wynikające z przeprowadzania przez kasę rozliczeń finansowych.

Wysokość gwarancji zapewnionych każdemu deponentowi jest taka sama jak w poprzedniej ustawie i wynosi równowartość 100 tysięcy euro. Zmniejszył się natomiast termin wypłaty gwarantowanych środków — z 20 do 7 dni roboczych¹⁶. W wypadku banku lub oddziału banku zagranicznego i spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej inne podmioty uprawnione są do świadczenia pieniężnego. W przypadku tych pierwszych uprawnione są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, szkolne kasy oszczędnościowe oraz pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe. Jeśli chodzi o kasy, są to osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne kościoła lub związku wyznaniowego, będące osobami prawnymi, spółdzielnie, związki zawodowe i wspólnoty mieszkaniowe. Należy podkreślić, że katalog tych podmiotów różni się, jedynym elementem wspólnym są osoby fizyczne. Obszerność katalogu pozwala w szerszym stopniu zapewnić realizację zadań Funduszu.

Środki podmiotów nieobjęte ochroną gwarancyjną

Warto jeszcze raz zaznaczyć, że nie każde środki i nie każdego podmiotu objęte są ochroną gwarancyjną zapewnioną przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Prawodawca narzucił szereg wymagań, które muszą być bezwzględnie spełnione, aby Fundusz mógł wypłacić złożone środki w instytucji finansowej, a deponent mógł w niedługim czasie je odzyskać. Wymagania odmiennie kształtują się w wypadku banków, a odmiennie w wypadku spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Środki podlegające gwarancji wypłaty zostały już omówione. Warto jeszcze wskazać środki niepodlegające gwarancji oraz podmioty, których środki nie podlegają gwarancji.

W przypadku banków środki nieobjęte systemem gwarancji wymienione zostały w art. 17 ust. 2 ustawy o BFG. Zalicza się do nich środki wpłacone tytułem udziałów, wpisowego i wkładów członkowskich do spółdzielni, ponadto środki deponenta, jeżeli znajdują się na rachunkach bankowych, na których w okresie 2 lat przed dniem spełnienia warunku gwarancji nie dokonano obrotów poza dopisywaniem odsetek lub pobieraniem prowizji lub opłat, a ich suma jest niższa niż równowartość 2,5 euro — jeżeli byłyby to jedyne środki deponenta objęte ochroną gwarancyjną, a także pieniądza elektronicznego oraz środków pieniężnych otrzymanych w zamian za pieniądz elektroniczny.

¹⁶ <https://www.bfg.pl/2016/10/20/weszla-w-zycie-ustawa-o-bankowym-funduszu-gwarancyjnym-systemie-gwarantowania-depozytow-i-przymusowej-restrukturyzacji> (dostęp: 5.03.2018).

W wypadku spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych wyjątki są podobne. Podmioty, których środki pieniężne nie są objęte ochroną gwarancyjną, zostały wymienione w art. 22 ust. 1 ustawy o BFG. Zagłębiając się w treść tego przepisu, możemy odnaleźć takie podmioty, jak Skarb Państwa, Narodowy Bank Polski, banki, banki zagraniczne oraz instytucje kredytowe, o których mowa w ustawie — Prawo bankowe, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, instytucje finansowe, firmy inwestycyjne, osoby i podmioty, które nie zostały zidentyfikowane przez podmiot objęty systemem gwarantowania depozytów, krajowe i zagraniczne zakłady ubezpieczeń i reasekuracji, fundusze inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, fundusze zagraniczne, spółki zarządzające i oddziały towarzystw inwestycyjnych, otwarte fundusze emerytalne, pracownicze fundusze emerytalne, powszechne towarzystwa emerytalne, pracownicze towarzystwa emerytalne, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy państwa członkowskiego i państwa trzeciego. Tak jak była już o tym mowa, środki tych podmiotów nie są objęte systemem gwarancji. W tej sytuacji można zauważyć, że zakres gwarancji, którą obejmuje Fundusz, jest bardzo obszerny i uwzględnia również liczne wyjątki. Można wnioskować, że głównym założeniem ustawy o BFG jest ochrona środków osób fizycznych, które występują w stosunku do banku w pozycji konsumenta¹⁷, a więc podmiotu zdecydowanie słabszego. Zastosowanie takich zasad niesie obopólne korzyści, gdyż z jednej strony osoba fizyczna nie obawia się o zdeponowane środki i może mieć zaufanie, że jej pieniądze, do określonej kwoty, która obecnie jest ukształtowana na bardzo wysokim poziomie, są bezpieczne, z drugiej zaś w konsekwencji ma to zapewnić stabilność na rynku finansowym.

Jak widać, katalog wyjątków jest obszerniejszy niż katalog podmiotów, których środki są objęte systemem gwarancji. Nie zmienia to jednak faktu, że system ten obejmuje środki, które narażone są na największe ryzyko i od których zależy stabilność na rynku finansowym. Są to przede wszystkim środki osób fizycznych, które w kryzysowych sytuacjach, wypłacając lawinowo środki zdeponowane w bankach i spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, mogą doprowadzić do destabilizacji — nie tylko w sektorze bankowym, lecz także w całym systemie finansowym danego państwa. Można posłużyć się tutaj greckim przykładem. Podczas niedawnego kryzysu finansowego Grecy masowo wypłacali zdeponowane środki z banków, co spowodowało destabilizację na rynku bankowym. W takiej sytuacji władza musiała zastosować ograniczenia w dostępie do środków finansowych. Można jednak zastanawiać się, czy takie działanie nie było naruszeniem podstawowych praw człowieka do własności¹⁸.

¹⁷ Zob. art. 22¹ ustawy z 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.).

¹⁸ Zob. Europejska konwencja praw człowieka i podstawowych wolności z 4 listopada 1950 roku; Karta Praw Podstawowych z 30 marca 2000 roku (Dz.Urz. UE C 83 z 30 marca 2010 r.).

Wypłata środków gwarantowanych

Wypłacie środków gwarantowanych poświęcony jest rozdział 3 ustawy o BFG. Bankowy Fundusz Gwarancyjny w przypadku spełnienia warunku gwarancji wypłaca środki gwarantowane do równowartości 100 tysięcy euro w terminie 7 dni roboczych. Spełnieniem warunku gwarancji w wypadku banków jest zawieszenie działalności banku przez Komisję Nadzoru Finansowego i ustanowienie zarządu komisarycznego, o ile nie był ustanowiony wcześniej, oraz złożenie przez Komisję wniosku o ogłoszenie upadłości banku albo złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości banku przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny w ramach przymusowej restrukturyzacji. W przypadku spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej obowiązuje taki sam tryb. Odnośnie do oddziału banku zagranicznego następuje to przez uznanie przez sąd orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego dotyczącego banku lub majątku banku położonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹⁹. Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o BFG podmiotami stosunku ochrony gwarancyjnej są Fundusz, jako Bankowy Fundusz Gwarancyjny, oraz deponent, jako podmiot, który ulokował środki finansowe podlegające gwarancji wypłaty.

Wierzytelność deponenta, w związku z którą z dniem spełnienia warunków gwarancji nabywa on w stosunku do Funduszu uprawnienia do świadczenia pieniężnego, ma charakter akcesoryjny, gdyż jej istnienie i wysokość są zależne od wysokości wierzytelności deponenta w stosunku do masy upadłości banku²⁰.

Środki finansowe są gromadzone, a następnie wypłacane z wielu funduszy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Bankowy Fundusz Gwarancyjny składa się z funduszu statutowego, funduszu gwarancyjnego banków, funduszu gwarancyjnego kas, funduszu przymusowej restrukturyzacji banków, restrukturyzacji kas oraz funduszu przymusowej restrukturyzacji banków spółdzielczych. Każdy z tych funduszy pełni odmienną funkcję, w dużej mierze analogiczną ze swoją nazwą, np. fundusz gwarancyjny banków ma za zadanie pokrycie zobowiązań z tytułu środków gwarantowanych w bankach i oddziałów banków zagranicznych, a fundusz gwarancyjny — w celu pokrycia zobowiązań z tytułu środków gwarantowanych w kasach²¹.

Wartość środków

Bardzo istotną kwestią z punktu widzenia zarówno deponenta, jak i Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest ustalenie wartości środków, które objęte są ochroną gwarancyjną, i które podlegają wypłacie z tytułu spełnienia warunków

¹⁹ <https://www.bfg.pl/gwarantowanie-depozytow/zasady-gwarantowania-depozytow/> (dostęp: 5.03.2018).

²⁰ Wyrok SN z 5 listopada 1996 roku, II CKN 4/96, PB 1997, nr 2, s. 37–40.

²¹ *Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie...*, Legalis, komentarz do art. 272.

wypłaty. Wartość takowych środków ustala się zgodnie ze stanem na początek dnia spełnienia warunku gwarancji, powiększoną o odsetki naliczone do dnia spełnienia warunku gwarancji. W tym przypadku nie ma znaczenia, w jakiej walucie są środki, gdyż wartość środków w obcej walucie ustalana jest zgodnie z odpowiednim kursem. Dlatego można jednoznacznie stwierdzić, że systemem gwarancji w takim samym stopniu objęte są środki w złotych oraz w obcej walucie. Jak już podkreślono, górna granica wynosi równowartość 100 tysięcy euro.

Funkcja pomocowa

Warto również wspomnieć o drugiej funkcji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, jaką jest udzielanie pomocy bankom. Środki pomocowe służące realizacji pomocy mogą mieć charakter pożyczek, gwarancji, poręczeń oraz wykupu wierzytelności. Ustawodawca dopuszcza możliwości ich udzielenia na warunkach korzystniejszych od ogólnie stosowanych przez banki. Środki pomocowe mogą być wykorzystywane w celu usunięcia stanu zagrożenia wypłacalności lub zakupu udziałów albo akcji banku przez nowych udziałowców lub akcjonariuszy. Dzięki temu możliwe jest zapewnienie stabilności i pewności systemu bankowego oraz całego systemu finansowego oraz niedopuszczenie do sytuacji podobnych do tej z 2007 roku, gdy upadek banku przyczynił się do wybuchu globalnego kryzysu finansowego.

Gospodarka finansowa

Bankowy Fundusz Gwarancyjny bez wątpienia odgrywa bardzo ważną rolę w zakresie wypłat pieniężnych oraz pomocy finansowej. Jego funkcje łączą się jednak nierozdzielnie ze środkami płatniczymi, które musi posiadać, aby spełniać swoje zadania. Źródła finansowania Funduszu zostały wymienione w katalogu zawartym w przepisach art. 270 ust. 1 ustawy o BFG. Aby spełniać swoje ustawowe cele i zadania, Bankowy Fundusz Gwarancyjny pozyskuje środki ze składek wnoszonych przez podmioty objęte systemem gwarantowania, składki wnoszone przez podmioty krajowe i oddziały banków zagranicznych oraz składki nadzwyczajne. Jest to zasadnicza część środków Funduszu, którymi dysponuje zgodnie z rocznym planem finansowym. Ponadto wymienione dotychczas środki Funduszu uzupełniają wpływy z aktywów finansowych Funduszu, środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej, środki z dotacji z budżetu państwa, co istotne, udzielonych wyłącznie na wniosek Funduszu. Bankowy Fundusz Gwarancyjny może uzupełniać saldo środków kwotami pochodzącymi z pożyczek, kredytów, wyemitowanych obligacji, a także innych środków wymienionych i niewymienionych w ustawie o BFG. Ustawodawca pozostawia katalog z art. 270 ust. 1 ustawy o BFG otwarty, umieszczając fragment, który określa część źródeł finansowania Funduszu jako inne wpływy. Poza wszelkimi wątpliwościami po-

zostaje możliwość emisji obligacji przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, gdyż prawodawca w przepisie art. 270 ust. 2 ustawy o BFG dodatkowo podkreśla, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny może emitować obligacje.

Zagadnienia końcowe oraz podsumowanie

Analizując istotę, zadania, cele Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, a także statystyki możemy jednoznacznie stwierdzić, że jest to bardzo ważny podmiot z punktu widzenia założeń, jakie są mu stawiane. W latach 1995–2004 środki gwarantowane wypłacono 318 tysiącom deponentów-klientów 89 banków spółdzielczych oraz 5 banków komercyjnych w łącznej kwocie 626 milionów złotych. W tym samym okresie Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił pomocy finansowej 97 bankom o zagrożonej wypłacalności na łączną kwotę 3264,3 milionów złotych. Udzielił również 32 pożyczek bankom komercyjnym o łącznej kwocie 914,4 milionów złotych na przejęcie banków²². Opierając się tylko na tych liczbach, można stwierdzić, że podmiot ten spełnia swoją rolę w sposób właściwy, zgodnie z założonymi celami. W przypadku jego braku duża część wymienionych podmiotów byłaby zmuszona ogłosić upadłość, co przekładałoby się na destabilizację rynku finansowego, a także na niemożliwość odzyskania środków wpłaconych przez deponentów. Warto zwrócić również uwagę na szeroki katalog podmiotów, które mogą korzystać z takowych gwarancji, a także na wysoką kwotę gwarancji i bardzo krótki termin ich wypłaty. W obecnym stanie prawnym korzystniejsze jest pozostawienie środków powierzonych podmiotom profesjonalnym w celu umożliwienia przywrócenia ich ciągłości i stabilności finansowej niż wypłacanie środków w sytuacji kryzysowej, co bezpośrednio może przyczynić się do upadłości danego podmiotu. Zapewne taki był cel ustawodawcy. Ma to wpływać na stabilność sytuacji finansowej danego podmiotu, a pośrednio także państwa. Biorąc to wszystko pod uwagę, należy uznać, że taki podmiot jak Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest niezbędny w państwie o dynamicznie rozwijającym się rynku finansowym, nie tylko ze względu na gwarancje, które uzyskuje deponent, lecz także na możliwą pomoc dla banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

De lege ferenda warto zastanowić się nad koncentracją zadań wykonywanych dziś przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w zakresie gwarancji ubezpieczeń i Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych w zakresie systemu rekompensat. Ujednolicenie tych systemów mogłoby przynieść wiele pozytywnych skutków, m.in. przez zwiększenie kapitału i efektywności. Mimo to utworzenie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i jego dotychczasową działalność należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

²² Z. Ofiarski, *op. cit.*, s. 321.

Bibliografia

- Góral L., [w:] *Polskie Prawo Bankowe*, red. A. Sobkow-Haber, Warszawa 2000.
- Ofiarski Z., *Prawo bankowe*, Warszawa 2008.
- Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Komentarz*, red. P. Zawadzka, P. Zimmerman, R. Sura, Warszawa 2017.
- Zawadzka P., [w:] *Prawo finansowe*, red. R. Mastalski, E. Fojcik-Mastalska, Warszawa 2013.
- Zawadzka P., *Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Komentarz*, Warszawa 2009.

Akty prawne

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 94/19/WE z dnia 30 maja 1994 roku w sprawie systemów gwarantowania depozytów (Dz.Urz. WE L 135 z 31 maja 1994 r.).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 roku ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (Dz.Urz. UE L 173 z 12 czerwca 2014 r.).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/49/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie systemów gwarancji depozytów (Dz.Urz. UE L 173 z 12 czerwca 2014 r.).
- Europejska konwencja praw człowieka i podstawowych wolności z 4 listopada 1950 roku.
- Karta Praw Podstawowych z 30 marca 2000 roku (Dz.Urz. UE C 83 z 30 marca 2010 r.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 1994 r. Nr 4, poz. 8 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1937 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.).

Orzecznictwo

- Wyrok SN z 5 listopada 1996 roku, II CKN 4/96, PB 1997, nr 2.

Źródła internetowe

- <https://www.bfg.pl/2016/10/20/weszla-w-zycie-ustawa-o-bankowym-funduszu-gwarancyjnym-systemie-gwarantowania-depozytow-i-przymusowej-restrukturyzacji/>.
- <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/ustawa-o-bankowym-funduszu-gwarancyjnym,136,0,2115720.html>.
- <https://www.bfg.pl/gwarantowanie-depozytow/zasady-gwarantowania-depozytow/>.
- <http://www.polskieradio.pl/42/276/Artykul/1581071,52-mld-zl-wypłat-z-Bankowego-Funduszu-Gwarancyjnego-Wiekszość-na-SKOKi>.

The deposit guarantee system in Poland — Bank Guarantee Fund

Summary

Bank Guarantee Fund, the deposit guarantee system and forced restructuring is extremely important in developed countries. The basics of regulation, the status, goals, tasks and authorities of the Bank Guarantee Fund are constructed to warranty stable financial management all of banks in Poland and UE. By the Bank Guarantee Fund we currently have a stable financial situation in the country and we have no financial crises.